

Серія «Лауреати премії
імені Лесі Українки». Вип. 17

Простір любові Івана Андрусяка, або Всі ми також Зайчики

Бібліографічна пам'ятка
для читачів дошкільного та
молодшого шкільного віку

Міністерство культури України
Національна бібліотека України для дітей

Серія «Лауреати премії
імені Лесі Українки». Вип. 17

ПРОСТІР ЛЮБОВІ
ІВАНА АНДРУСЯКА,
АБО ВСІ МИ ТАКОЖ ЗАЙЧИКИ

БІБЛІОГРАФІЧНА ПАМ'ЯТКА
ДЛЯ ЧИТАЧІВ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО
ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Київ – 2019

УДК 016:8

П 82

Відповідальна за випуск А.І. Гордієнко
Укладач О.М. Тімочка
Редактор Н.М. Кійко

Простір любові Івана Андрусяка, або Всі ми також Зайчики : бібліогр. пам'ятка для читачів дошк. та мол. шк. віку / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. О. М. Тімочка. — Київ : [б. в.], 2019. — 40 с. : портр. — (Лауреати премії імені Лесі Українки ; вип. 17).

У бібліографічній пам'ятці вміщено автобіографію письменника Івана Михайловича Андрусяка, а також розповідається про його творчий доробок для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.

© Національна бібліотека України для дітей

Любий книголюбчику!

«Ти ж знаєш, що словом можна смакувати навіть краще, ніж цукеркою. Бо цукерки, як би їх багато не було, рано чи пізно закінчуються, а слова не закінчуються ніколи. Словами можна смакувати хоч усе життя, щоразу добираючи собі все запашніші, все соковитіші. Навіть можна вишукувати собі найхімерніші слова з далеких екзотичних мов і обертати їх у губах, насолоджуючись пряними, чи гострими, чи терпкими, а чи солодкавими ароматами. Але наймилішими завжди будуть слова рідної мови – повні духмяного й поживного животворного соку...».

І. Андрусяк

Для того, щоб визначити, які з дитячих книжок найцікавіші, призначають різні премії та влаштовують конкурси. Іван Михайлович Андрусяк став лауреатом Премії Кабінету Міністрів України імені Лесі Українки за літературно-мистецькі твори для дітей та юнацтва у 2018 році за дві чудові книжечки – «Третій сніг» та «Зайчикова книжечка».

Іван Андрусяк – відомий сучасний дитячий письменник. Він пише книжки так, щоб діти читали їх разом зі своїми батьками. Адже в його творах заховані секрети, які допоможуть знайти батьки. У 2013 році до міжнародного каталогу «Білі Круки», який щорічно складають експерти Мюнхенської

бібліотеки, увійшла його книга «Вісім днів із життя Бурундука». А ще письменник пише п'єси для дітей. Так, наприкінці лютого 2013 року у Чернігівському ляльковому театрі відбулася прем'єра вистави за його п'єсою «Стефа та її Чакалка». А ще у нього є премії за твори для дорослих, адже починав він писати саме для дорослого читача. Він лауреат конкурсу видавництва «Смолоскип» (1995), премій «Благовіст» (1996), журналу «Кур'єр Кривбасу» (2007) тощо.

У цій пам'ятці ти ознайомишся з біографією письменника, яку він написав спеціально для дітей, а також дізнаєшся про такі його твори: «Зайчикова книжечка», «Третій сніг», «Хто боїться Зайчиків», «Сорокопуди, або Як Ліза і Стефа втекли з дому», «Лякація», «Пінгвінік», «Стефа і Чакалка». Наприкінці пам'ятки ти зможеш ознайомитися з переліком книг Івана Андрусяка, які ми радимо прочитати.

Автобіографія

Я народився 28 грудня 1968 року. Зима тоді була люта, намело добряче – і я не певен, а спитати вже нема в кого, – але здається, тато згадував, що віз маму в пологовий будинок у Косів трактором. Зрештою, це цілком правдоподібно, бо ми жили на Царині – це віддалений присілок села Вербовець; а трактор завжди був «під рукою» – тато все життя пропрацював трактористом.

Тато, Михайло Андрусак, родом із сусіднього села, Старого Косова, і в паспорті в мене місце народження вказане Старий Косів, бо записали по татові. Хоча насправді Косівська районна лікарня, де я народився, розташована саме на старокосівській території – так що все чесно.

Дідусь Михайло, татів тато, пережив двох дружин. Від першого шлюбу мав двох доньок; від другого, по вдівстві, – трьох синів. Параска, моя бабуся, померла невдовзі після того, як народила наймолодшого – мого тата. Тож тато свою маму практично не пам'ятав. А я практично не пам'ятаю дідуся Михайла, татого тата, – лише геть розмиті враження, як ми мали сінокіс на Мартинюковому, складали в копиці сіно, а він прийшов до нас у солом'яному брилі й пригостив мене грушкою.

А з маминими батьками – бабусею Марією і дідусем Михайлом – я виріс. Власне кажучи, передовсім вони мене й вибавили: тато-мама на роботі, а дитина все коло бабусі товчеться... З родинних історій: коли я щойно почав ходити, бабуся обв'язувала якимось ганчір'ям усі гострі кути, які тільки були в хаті (стіл, сільці, ліжка тощо) на висоті мого зросту, щоб я не вдарився головою. Вона дуже мене любила – і я її. Найсмачніша страва мого дитинства – бабусина біла зупа.

Дідусеве прізвище було Дубей, а бабуся по татові з Мамчуків – знаної в Косові й здавна освіченої родини, яка дружила ще з Павликом і Франком; а по мамі з Кашинських. Вона росла у свого дідуся, мого прапрадіда Йосипа Кашинського – українізованого поляка (вдома всі говорили українською, тільки молилися польською), який до того, як наш край у вересні 1939-го загарбала Росія, був одним із двох найбільших у селі господарів, по-сучасному фермерів. У мене досі зберігаються деякі документи на його землі – якби мав талант до фермерства, міг би спробувати відсудити. Бабусину маму, мою прабабусю Катерину, я пам'ятаю добре. Навіть устиг, іще школярем, записати від неї кілька народ-

них пісень – і підозрюю, що більшість їх вона сама й склала. Так що своїм талантом я, мабуть, маю завдячувати їй. А її чоловік, мій прадід, був авантюристом, у Другу світову виїхав до Німеччини, а відтак його сліди губляться аж десь в Аргентині. Образ Михайла Мамчука в моїй повісті «Реставрація снігу» значною мірою «списаний» з нього – точніше зі спогадів про нього бабусі та прабабусі.

Дідусь працював слюсарем на фермі – наша хата поруч із фермою була. Хата, власне кажучи, є – ферми давно нема, на її місці тепер пустка. Але кормоцех зберігся – там зараз пилорама. А в пору мого дитинства в кормоцеху був єдиний на нашому присілку телефон. Коли мені було років чотири, я прокрався в каптьорку, де стояв апарат, і зателефонував до лелек – просив, щоб принесли мені братика. Лелеки пообіцяли, що принесуть, але схищували – принесли сестричку, яку я назвав Любою. Отак буквально повторював у церкві під час хрестин: «Люба, Люба, Люба...» – доки не почув це ім'я від священника, і аж тоді заспокоївся.

Історію з лелеками і замовлянням братика я описав у повісті «Вісім днів із життя Бурундука», але за сюжетом мусив перенести її в наш час, і тому мій

герой там телефонує лелекам із татового офісу і насправді спілкується з татовим начальством, – а в розмові зі мною роль лелеки виконав телефоніст, який потім і переказав татові моє замовлення.

Улюбленою моєю забавкою в дитинстві був пластилін. Але не «скульптура» чи «кераміка» – мої фігурки були дуже схематичні, їх було багато, і я розігрував із ними сюжети – здебільшого пригодницькі, що походили на якісь книжки чи фільми, але ніколи буквально не повторювали їх, а я вигадував власних персонажів і власні сюжетні ходи. Розкладав усе це добро на старій табуретці, але місця для розлогого сюжету там замало – то я плавно перебазовувався на канапу в запічку. Але приходив з роботи втомлений дідусь, не добачивши, сідав на канапу – і сюжет обривався, все треба було починати спочатку.

Замолоду, в роки нацистської окупації, дідусь побував у Німеччині як гастарбайтер, але не примусовий, а добровільний – завербувався сам, хотів заробити. Привіз звідти швейну машинку, бритву і ножиці – й одружився з моєю бабусею. Ножицями я користуюся досі. Був слюсарем від Бога, до техніки мав золоті руки і в молодості через це захоплення

й постраждав – ще до війни, хлопчаком, розбирав дверний замок і не впорався: вискочила пружина і вибила праве око. На далі вийшло на краще, бо на фронт не потрапив – без ока в армію не брали, цілитись неможливо. Але УПА підтримував. Точно знаю, що принаймні кілька разів виконував функції зв'язкового. Одного разу його піймали ковпаківці й дуже тяжко побили – дякувати Богу, що не вбили: прикинувся дурником, мовляв, простий собі селянин, нічого не чув, нічого не знаю, а тікав від них, бо страшно. Ґрипсу перед тим устиг знищити – тікаючи, скочив у потік (маленьку річечку) Волово і сунув у намул під берегом. Мені про це все, ясна річ, не розказували – моє дитинство припало на пік брежнєвщини і в Косові мало не щороку судили когось «за націоналізм». Але, «крутячись» дитиною коло дідуса і його друга, упівця Михайла Лаюка, який щойно повернувся з тюрми, я все ж дещо чув, хоч тоді ще й не розумів. Дідусевих сестер Параску і Васюту (Василину) з маленьким синочком вивезли в Сибір «за связь с бандой». У тифозному бараці малюк помер, а тітка Васюта перехворіла та зуміла повернутися додому. Пристала до свідків Єгови,

читала Біблію. Завдяки їй я ще в дитинстві з величезним захопленням читав і перечитував перший український переклад Біблії Пантелеймона Куліша, Івана Нечуя-Левицького та Івана Пулюя – і все не міг повірити, що це той самий Нечуй, якого вивчають у школі. А ще дідусь слухав «ворожі голоси» – і я коло нього. Так уперше почув про Івана Світличного, Василя Стуса, Євгена Сверстюка...

Ще з першого класу я був свідомий того, що стану письменником, і системно цікавився літературою. Пішов у початкову школу на присілку Конєво – до неї було найближче, лише три кілометри, але туди нічого не їхало, їх слід було долати пішки. Часто я йшов сам – і слухав музику. Ні, не в навушниках із магнітофона – про таке диво я тоді й не знав, не уявляв, що воно існує. Слухав живу музику природи – по дорозі вона сама «крутилася» мені в голові, а відтак плавно почала оформлюватися у слова – поезію. Читати я навчився сам, рано, ще років у три-чотири, і коли ми їздили з мамою в Косів, дивувався перехожих, уголос читаючи вивіски крамниць. Хтось неодмінно казав: не може бути, хлопчик просто завчив, що написано на тій вивісці, ану

хай ось це прочитає – і давав мені якусь газету, і я й там читав заголовки. А от писати мене вже вчили в школі – і коли навчили, я почав записувати ті слова, які приходили разом із музикою. До кінця першого класу й написав першу книжку. Називалася вона просто, коротко і ясно – «Вірші». Звісно, я її зробив собі сам: переписав, оформив, як умів (до малювання в мене таланту нема), зброшурував, склеїв...

Відтак, писав дуже багато – виписувався. У школі мав прізвиська Поет і Ломоносов – бо «задуже розумний» і через віддалену схожість з актором, що зіграв цю роль у серіалі, який саме тоді вийшов. Перше мені подобалося, друге – категорично ні. Проте, в середній школі улюбленою була вчителька саме російської літератури Руслана Олександрівна Кашина. На її уроках ми розмовляли про почуття та ідеї, і це захоплювало – на відміну від уроків української літератури, де все було катастрофічно казенно. Звісно, маючи досвід з Нечуєм, я вже підозрював, що десь є «інша» українська література – але я про неї майже нічого не знав і доступу до цих таємних знань не мав. Тож читав, що було – усе цікаве, що знайшлося в шкільній бібліотеці, й Руслана Олександрівна при-

носила мені книжки з власної домашньої бібліотеки – так, завдяки їй, я відкрив собі Чингіза Айтматова, який тоді вважався дуже прогресивним.

Але по-справжньому літературу мені відкрив Франко. То був особливий для мене вечір, який я описав у есеї «Джмелиний мед». Ось фрагмент із нього:

«Якось увечері я нипав чогось по горищу дідусевої хати, де для хлопчика завжди буває чимало цікавого й цінного, там навіть знайшлися старі патрони до мисливської гвинтівки, якої дідусь позбувся задовго до мого народження, а гільзи залишилися, і крупинки пороху в мішечку, і дробини в іншому – це була така знахідка, що аж-ж-ж ух! І ось із-помежи всього цього добра око несподівано вихопило... книжку. Так-так, стару-старезну книженцію без палітурки, без початку й кінця, – і чого дідусь засунув колись за платву звичайнісінький (це так тоді здавалося!) український правопис Лозинського, виданий у 1942 році, літери якісь такі дивні в цьому правописі трапляються, але нехай, друга книжка без початку й кінця значно цікавіша, – думав я собі, – бо ж її теж, певно, ще «за німців» разом із оцим правописом за платву заховали, і недарма вона без палітурки...

Тут мене гукає чи мама, чи бабуса – оце вже забув! – і я стрімголов кидаюся з горища, куди мені (певно, пам'ятаючи про патрони) доступ не заохочувався, але книжки забираю, бо в них – таємниця, а для хлопчача справжня таємниця багато варта. Правопис одразу ж тицяю кудись помежи книжок, – він і досі зберігся! – а таємницю без палітурки беруся відтак читати, а там вірші, і для мене це ще цікавіше, бо вірші самі таємниця, а тут ще й за платвою...

А тоді стається те, що стається. Зривається гроза, дужий вітер, вирубується світло, у старій дідушевій хаті світять каганець і ставлять його на піч, біля якої пораються мама з бабусею, а я тим часом на припічку читаю «Притчу про життя»: «Було се в Індії. Степом безлюдним...» Ви знаєте цей текст, любий читачу, ви не можете не знати цього тексту, його тепер нібито і в школах вивчають, і те-се, і п'яте-десяте, але тоді його не вивчали в школах, тоді я читав його вперше в житті – при каганці, під час грози за вікном, – і двійко мишей, чорна з білою, підгризали коріння вутлого деревця, за яке я випадком ухопився й зависнув над прірвою, а згори на мене рикав страшний дикий лев, а внизу, роззя-

вивши пащу, чекав на моє падіння страшний дикий змій... А тоді я скуштував джмелиного меду – і забув про все. Бо ж краплинкою того цілющого меду була мені ця страшна книжка без палітурки, від якої волосся стояло на голові сторчма, стигла у жилах кров і величезні мурашки бігали по спині, – і в дитини народжувалося відчуття того, що таке справжня Література, що таке жива, істинна, велика Поезія, що таке Життя і Смерть, і ходіння по лезу...»

Відтак перечитав у Франка все, що зміг знайти, – а саме тоді виходив п'ятдесятитомник, – і з цього почалося моє відкриття отієї «таємної» великої української літератури, яке триває досі.

У середній школі, десь із класу п'ятого-шостого, я дібрав способу діставати книжкові новинки. Батьки давали мені гроші на обід і «на булочку» – і я з тих «булочкових» грошей неодмінно трохи економив, або хтось із хресних чи родичів прийде в гості й подарує рубля (була така традиція) – так що на місяць назбирувалася доволі пристойна, як для дитини, сума – рублів п'ять-шість, а іноді й до десяти. І я вибирав день, коли гарна погода і найменше уроків, або коли з останнього уроку можна

«злиняти» (ідеальною для цього була так звана виховна година – можна сказати, що до псевдонауки педагогіки я вже тоді відчував інстинктивну огиду), і йшов пішки в Косів, де було на ту пору аж дві книгарні, й на всі гроші накуповував передовсім поезії. Щоправда, завжди залишав собі дванадцять, здається, копійок на молочний коктейль.

Уже тоді я трохи петрав, що є поезією, а що нею не є. Пригадую, як лежав у лікарні – мені вирізали гланди і кілька днів я не міг говорити. Ідеальний час для читання – а читати нема чого. Ото я попросив маму (написав їй на аркуші), щоб вона пішла в книгарню і накупила мені нових поетичних книжок. Мама принесла їх десь із десятків і рада, що я маю заняття, пішла додому. Наступного дня приходить, а я пишу їй: «Ви мені графоманів принесли».

Натомість улюбленою була серія «Перша поетична збірка», пізніше «Перша книга поета» видавництва «Молодь». І в ній справжнім шоком, переворотом свідомості – дебютні збірки Василя Герасим'юка «Смереки» та Івана Малковича «Білий камінь». Пригадую, як купив Малковичеву книжку, і чи то автобус поламався, а наступного довго було чекати, а

чи просто настроїй такий був, та я пішов додому пішки – вісім кілометрів. Коли залишалосьдесь кілометра півтора, відчув, що добряче-таки втомився, і сів під берегом на Мартинюковому перепочити. Дістав книжку, зачепився очима за перші рядки – і буквально проковтнув її всю! Не встав, доки не дочитав! Вражало не лише те, що можна ТАК писати – а передовсім те, що ТАК пишуть не якісь небожителі, а хлопці з сусідніх сіл, із мого району, лише на кілька – ну до десяти – років старші від мене. Це дуже окриляло – давало надію, що колись я теж зможу...

Лише закінчуючи восьмий клас (школа в моєму селі була восьмирічною, а відтак я ще два роки навчався в сусідньому селі Рожнові), я зважився вперше прийти на районну літературну студію і показати свої вірші. Там я познайомився зі «справжнім поетом» Богданом Радишем (у лапках – бо я так тоді думав, оскільки пан Богдан був єдиним у районі членом спілки письменників; але й без лапок – бо він таки добрий поет), і 1 вересня 1982 року районна газета, яка тоді називалася «Радянська Гуцульщина», опублікувала мого першого вірша:

Стара смерека в Яворові,
що пам'ятає ще Франка,
стоїть на березі крутому,
розлога, світла і струнка.

І сняться їй щонаймиліші
ті молоді її літа:
Франко у вишитій сорочці
під нею у тіні сіда.

А головне: там я познайомився з поетом Миколою Близнюком, другом Тараса Мельничука, що саме тоді сидів у тюрмі за «Чагу» (єдиний випадок в історії радянського «судочинства», коли поета судили не за правозахисну діяльність, а власне за рукопис поетичної збірки) – і мені відкрилися нові двері як до «таємної» великої української літератури, так і до власної творчості.

А потім була обласна літературна студія, якою тоді керувала дивовижна Неоніла Стефурак; філологічний факультет Івано-Франківського державного педагогічного інституту імені Василя Стефаника і дивовижний професор Володимир Теодорович Полек; знайомство з Іваном Ципердюком та Степаном

Процюком і літгурт «Нова дегенерація»... Але то вже інша історія, оповідати яку довго й... іншим разом.

Наразі ж маю додати лише одне: якби мені тоді хтось сказав, що я писатиму для дітей, і дітям подобатимуться мої писання, і моя книжка увійде до каталогу «White Ravens», і я здобуду найвищу в Україні нагороду для дитячого письменника – Премію ім. Лесі Українки, і стану номінантом від України на Премію Андерсена... – я б не повірив і хіба лише розсміявся. Усе це станеться зі мною пізніше, після народження моєї наймолодшої донечки Стефи – головної героїні, натхненниці, провокаторки й головного критика моїх дитячих книжок. Але це ще інша історія – якої, однак, не було б без усього цього, що коїлося в моєму дитинстві й, що я тут пригадав і, як міг, описав.

Книжковий калейдоскоп Івана Андрусяка

Зайчикова книжечка : віршоказки : для дітей дошк. та мол. шк. віку / І. Андрусяк ; намал. О. Кузнецова. — Київ : Фонтан казок, 2018. — 47 с. : іл.

Ця невелика книжечка складається всього з восьми віршоказок. Віршоказка — це казка написана ритмічною римованою прозою. Головний герой книжечки — маленький Зайчик, а розповідає історії тато-Зайчик.

Це все, як виявилось, відбувалося з ним у дитинстві. Самі розповіді доброзичливі, написані з гумором та в ігровій формі. Книжечка має один невеликий секрет. Вона спеціально складена так, щоб ти читав її разом з батьками. Чому? Я поясню.

У казочці «Казочка про Зайчикову знахідку» розповідається про лінькуватого Зайчика, який одного дня знайшов заморські зернята. Спробувавши їх на смак, він зрозумів, що вони не їстівні. Зайчик вирішив їх посіяти. Взявся до роботи: скопав гряд-

ки, посіяв заморські зернятка, а заодно моркву і капусту. Сусіди Лисичка та Вовчик глузували, що він стане «тлустий» і вони його згодом з'їдять. Зайчик відповів: «Будуть вовчата лапу смоктати! Ой, не діждешся — так просто не згину. Я сію на грядці заморську рослину. Досить листочок її скуштувати — і зайчики зможуть навіть літати...».

Він поливав їх ціле літо, і вирости у нього із зерняток гарні квіти, та Лисичка та Вовчик все одно з нього сміялися: «Стільки трудитись — і в нагороду самі лише квіти, жодного плоду». Та Зайчик їм відповів: «Смійтесь, хоч лусніть! Ви сподівались, що я буду тлустий, бігати не зможу. Відійду від хати — і вам буде легко мене впіймати. Працею ж я тренувався все літо! Бігаю так, що не треба й летіти. А щодо квітів... На те і краса є: помилювався — й душа аж літає».

Ця історія вчить нас трудитися, адже лінкуватий Зайчик був легкою здобиччю хижаків. Вирощуючи екзотичні квіти, обробляючи грядками з капустою і морквою, він фізично зміцнів та навчився насолоджуватися красою квітів. А звірята, які з нього увесь цей час насміхалися, згодом прийшли з подарунками по ті ж самі екзотичні квіти.

Друга казка «Порятунок» розкаже тобі про Зайчика, що допоміг Їжачкові, який збирав яблучка. Коли Їжачок вже збирався повертатися додому, зненацька налетів вітер і зламав сухе дерево. Воно впало і перебило йому лапку. Вибратися сам із пастки він

не міг. У такому становищі він був легкою здобиччю для хижого Лиса. Зайчик, не дивлячись на свій маленький зріст, помчав на допомогу Їжачкові: «Я Лису не віддам нещасного роздерти, я стану з ним на бій!». Але він теж боїться Лиса. Тому кличе на допомогу сороку. Та зібрала всіх лісових мешканців. Спільними зусиллями звірі прогнали Лиса.

Чому ж вчить ця казка? Якщо тобі або твоєму другові загрожує небезпека, щоб здолати ворога, яким би великим і сильним він не був, обов'язково потрібно згуртуватися. Ось таку пораду дає автор: «Усіх йому не з'їсти, не дасть він раду всім». А ще у казці засуджується нахабство великого і сильного Лиса перед маленьким, пораненим їжачком: «Який же ти неситий! Поганий ти який!».

У казочці «Сонячний гість» розповідається про Сонячного Зайчика, який прийшов у гості до звичайного Зайчика. Ця казочка розвиває твою уяву. Ось як Сонячний Зайчик розповідає про життя серед хмарок на небі: «Колись туди з тобою ми застрибнем обидва і будемо гуляти там, стрибати між хмарин». Також тобі пропонується подумати, що буде із Сонячним Зайчиком, якщо заховається сонечко? У казці раптом нахмарило, починається дощ, але нашому Зайчику не хочеться відпускати друга. Він дає йому пораду: «Є відблиск не лиш сонячний – вогонь і в грубці теж. Він в дзеркалі відлунює, виблискує. Авжеж! Сховаєшся у дзеркалі, де відблиски живуть, а дощик пересердиться – і Сонечко вже тут...».

Казка «Про лікаря» розкаже тобі про сміливого Зайчика, який врятував маленьке Вовченятко. Воно захворіло на «дивну хворобу», і місцевий фельдшер дядько Дятел каже: «Вперше таку зустрічаю дивну хворобу... Мені, напевно бракує хисту. Ви б запросили лікаря з міста». І до кого тільки вовки не зверталися, ніхто не може піти до міста. Вовків у місті не люблять. У сороки в гніздечку яєчка, тому вона не може покинути гнізда. Лис поцупив у місті курочку, і на нього там чекають місцеві собаки. Лише тільки Зайчик погодився допомогти вовкам.

Ця казочка вчить приборкувати емоції, аби у разі справжнього горя ви могли надати допомогу один одному. Хоч вовки є ворогами зайців, наш Герой все одно прийшов на допомогу вовчій родині. Коли Зайчик потрапляє до міста, йому там стає страшно: «...Страшно у місті! Життя не для Зайця! Всі тут його можуть запросто з'їсти». А ще в місті повно автомобілів. Щоб не потрапити під колеса, потрібно знати правила дорожнього руху. А ти їх знаєш?.. Попри небезпеку на кожному кроці, Зайчик знаходить міського лікаря – Білу ворону і приводить її до Вовченятка. Цим він рятує життя малечі. Біла Ворона сказала: «Недаремно ваш Дятел цю погану хворобу не міг розгадати: досі тільки у місті вона зустрічалась – а тепер, бач, уже і до лісу дісталась!». А ти знаєш, що означає вислів «біла ворона»? Зазвичай, так називають тих, хто різко виділяється з-поміж

інших своєю поведінкою, зовнішнім виглядом або життєвими принципами. Таким був наш Зайчик: «Як у Вовка біда – поможи хоч і Вовку!».

Казочка «Капустяні пригоди» розповідає про Зайчика, який мріяв про іноземну цвітну капусту. Зайчик умовляв Лелеку принести цю дивну капусту із далеких країв. Лелека погодився. Пройшла зима і вже час летіти додому. Усі лелеки повернулися, а нашого все нема. Зайчик дуже за нього перехвилювався: «Не треба нам капусти! Хай сам би долетів! Чека вже днину третю.. Не їсть він і не спить...» Нарешті наш Лелека дістався дому. Він приніс насіння, але не одного виду капусти, а декількох. Про що ця казочка? Про дружбу, про співпереживання за друга, а на додачу ще й знайомить із різними сортами капусти.

Казочка «Зайчик нападник» своєю динамічною розповіддю створює враження, наче ти дійсно знаходишся на футбольному матчі між командами «Динамо» і «Шахтар». Написана вона спеціально короткими реченнями: «Ось м'яч підскакує до нього. Удар! Промазав... Дядько Лось, арбітр: «Від воріт!» — гукає.». І тобі вже здається, що ти на футбольному полі, де справжній коментатор розповідає про гру в футбол. Це враження підсилює і схожість прізвищ Блоха (лісового тренера Ведмеда) і Блохін (відомого українського футбольного тренера). Коли ти прочитаєш казку, в тебе неодмінно з'явиться бажання пограти в футбол або сходити на матч.

Із розповіді «Зайчикове Різдво» ти в ігровій формі познайомишся з українськими традиціями святкування Різдва Христового. У домі в цей час прибирають, готують кутю, узвар, пиріг з капустою, рибу і обов'язково прикрашають ялинку.

Остання розповідь книжки «Коли тато був маленький» відкриває таємницю, що всі ці історії відбувалися з татом-Зайчиком, коли він був маленьким. Тато-Зайчик пропонує доповнити книжечку власними розповідями, коли ти станеш дорослим.

«Виростите й ви колись так само. Час біжить – як віхола мете...

Ось і ви вже – тато або мама!

Що малятам ви розповісте?»

Як справжній батько, який розказує своїм діткам казочку на ніч, в кінці письменник написав власну колискову.

«Зайчику, спи.

Зайчику мій, цить!

Тато також був маленький...

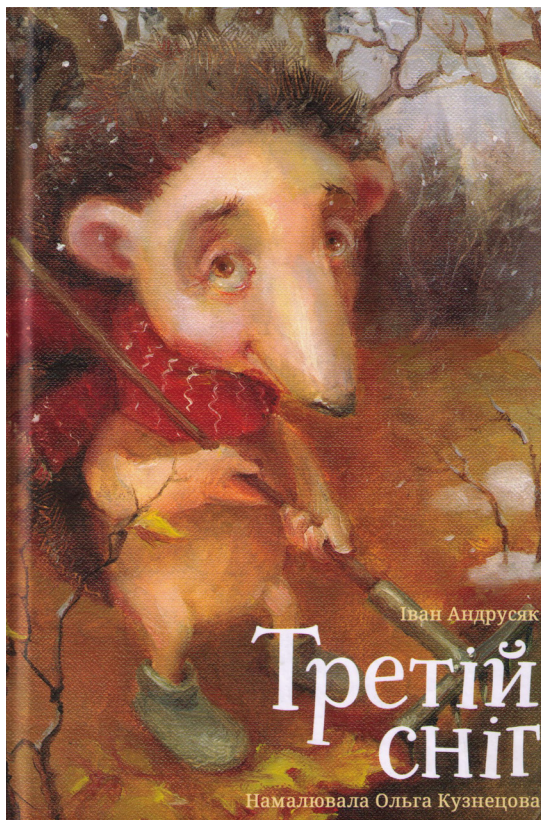
Бачиш: тато спить.»

Третій сніг : повість-казка : для дітей мол. шк. віку / І. Андрусяк ; намал. О. Кузнецова. — Вид. 3-тє, оновлене. — Київ : Фонтанказок, 2018. — 117 с.: іл. — (Добрі пригоди).

Головний герой повісті-казки маленький добрий їжачок Петро, який понад усе любить вчитися. Він вчиться у школі, де навчаються маленькі тваринки, які зимою, здебільшого, впадають у сплячку. Після другого снігу школа на чолі із зайцем Миколою до весни

закрилася. Дрізд Марко зібрався у далекий ирій. А наш їжачок приготувався спати до весни. Раптом його збудив страшний вереск. У ведмедівни Альони вкрали чимало меду!

А зараз я тебе познайомлю з нашими лісовими героями ближче. Отже, їжачок Петро – патріот своєї країни, живе у кущах терену, ходить до школи та розмовляє тільки українською мовою. «Він любив свою країну, хоча вона ще й не мала назви, любив

яблука і груші, любив лякати гадюк, але найдужче любив школу». Їжачок хотів бути справедливим і мудрим, «сильним він ще дужче хотів бути», але він «був маленький, колючий і зовсім не прудкий». А ще він переживає, що в лісі малі тварини розмовляють українською мовою, а великі й сильні тварини — російською або білоруською. Одного разу йому навіть наснилося, що «він опинився у світі, де знищено всі мови, крім єдиної». На жаль, у лісі гору завжди брала сила.

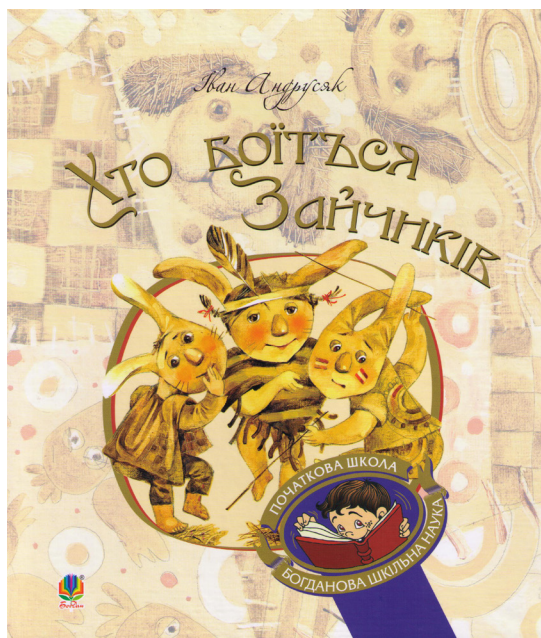
Ведмеді — найсильніші тварини лісу. Вони розмовляють російською мовою і називають один одного іменами на російський манер. А ще ведмеді ображають слабших за себе звірів, просто так, лише тому, що вони найсильніші в лісі. Діставалось і Петру: «О! Йожилом смердить! Да, щас ми його тобі достанем ... поіграєте у футбол».

Друг Петра — дрізд Марко. Він був «допитливим, знаним у лісі натуралістом», а ще гаразд на усілякі вигадки. Коли у ведмедівни Альони хтось поцупив чимало меду, дрізд Марко чомусь не полетів у ирій, як завжди. Випадковість? А ще почало сильно тхнути полином біля ведмежої барлоги та в кущах терену — домівці їжака. Все це, як виявилось, не мало особливого значення, адже найбільша біда була попереду! Почалася облава на ведмедів!

Малі звірі одразу згуртувалися, але змогли врятувати лише тільки ведмедівну Альону. Проте, це

вразило ведмедів. Вони усвідомили свій зв'язок з усіма місцевими мешканцями, зі своєю землею, а тому перейшли й собі на українську мову. Звертаючись до Їжачка, вони говорять: «Та Оленка вона... Оленка... А ми — Гнат і Пилип. Ці всі модні штучки не мають значення... Не потрібні вони!». Цим загадковий ліс нагадує нашу Україну.

Ця книжка дуже захоплива, цікава й пізнавальна. Ти зможеш дізнатися про звички деяких тварин і птахів, важливість збереження навколишнього середовища, зрозумієш, що необхідно підтримувати одине одного у важку годину. А пригоди, що випали на долю героїв книжки, згодом змусили їх переоцінити цінності та здати іспит на мудрість та людяність.

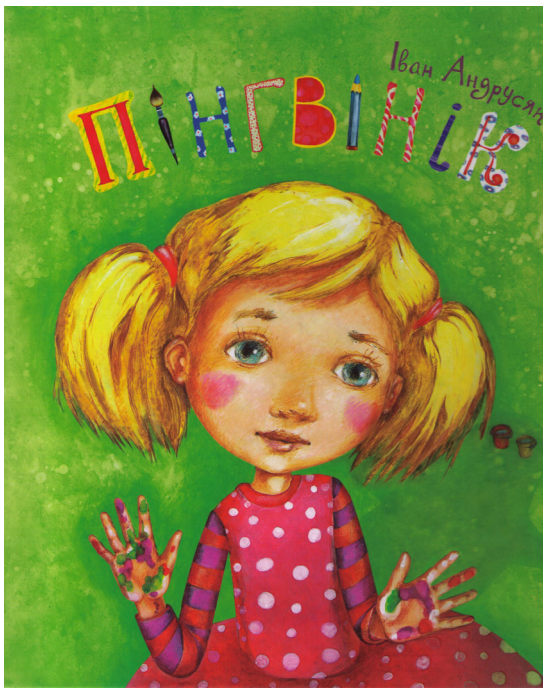

**Хто боїться Зайчиків :
повість-гра : для мол.
шк. віку / І. Андрусяк ; ху-
дож. У. Мельникова. —
Тернопіль : Навч. кн. —
Богдан, 2018. — 71 с. :
іл. — (Серія «Богданова
шкільна наука в почат-
ковій школі»).**

Що таке вечірній чай для тебе? Для автора — це «ніжна, некваплива розмова про найголовніше на світі — про любов і щастя, дружбу і мрію, тишу і вчність — одне слово, про життя». Вечірній чай — це сімейна традиція та підготовка до сну.

Цю казочку можна просто читати. В неї можна гратися всією родиною перед тим, як лягти спати. І це може стати традицією в будь-якій родині. У ній розповідається про казковий світ родини Дибайликів. А ти знаєш хто такі Дибайлики? Це два пальчики однієї руки, що ходять по столу — «дибають». У цій родині, як і у будь-якій іншій, відбуваються «ймовірні й неймовірні, веселі й ніжно-печальні, дивні й просто житейські пригоди». У сім'ї є Тато Дибайло, Мама Дибайло, Бабуся й Дідусь Дибайли, Братик Дибайлик, Сестрички Дибайлочки і Найменше Ди-

байленя. Є у казочці Зайчики, які полюбляють лякати Дибаликів. Так вони розважаються. Побачивши когось із Дибайликів, вони вистромляють з-поміж гілочок свої довгі вушка і весело ними «чеберяють». Дибайлики лякаються, підстрибують і тікають, не розбираючи дороги. Ось про таких пустунчиків ти прочитаєш в цій книжечці, а ще зможеш пограти з батьками в ігри: «Летить-летить пташка», «Маленя на конику стрибає...», «Музичні інструменти».

**Пінгвінік : повість :
для мол. шк. віку / І. Ан-
друсяк ; худож. О. Ши-
кура. — Київ : Грані-Т,
2013. — 82 с. : іл.**

Ти вже, мабуть, і не пам'ятаєш, як вперше прийшов до дитячого садочка, як знайомився з вихователькою та незнайомими тобі дітками. Все це знов можна пережити разом з Катрусею — головною героїнею повісті. «Тато сьогодні на роботу не пішов. Він працював удома, але Катрусі про

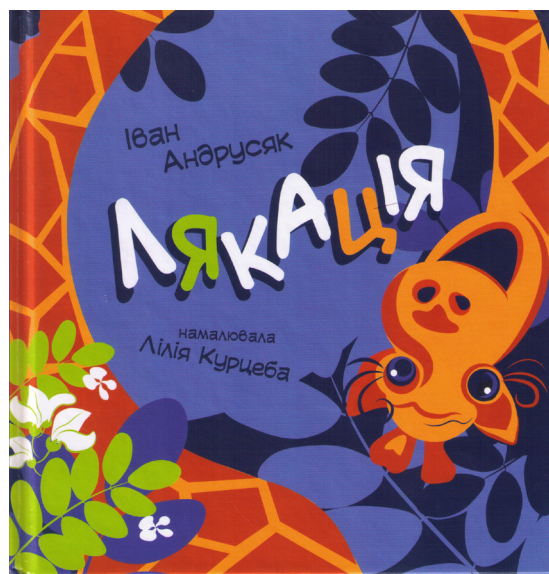
це не сказали. Бо якщо тато вдома, то й вона може не йти в садок. А якщо Катруся не піде в садок, то хіба тато зможе вдома працювати? Певно, що ні. У садок Катруся ходила вже другий тиждень...» Ця повість починається з того моменту, як маленька Катруся пішла до садочка. З батьківською ніжністю письменник описує враження дівчинки від садочка: «А, взагалі, садок був майже такий, як у бабусі в селі: багато різних дерев, за якими виднівся будинок. У той будинок вони й зайшли. Там була невеличка кімната з шафками, а за нею, в більшій кімнаті, чулися дитячі голоси.» У садочку вона одразу ж

познайомилася з хлопчиком Богданчиком, який запропонував їй разом гратися. А ще у садочку була добра жінка – Тоніна (так згодом Катруся називала виховательку, яку звали Антоніна). Вона показала Катрусі де туалет, вмила та зробила їй гарну зачіску. Дівчинка ніяк не могла зрозуміти хто така ця жінка? Спочатку вона думала, що то мама Богданчика, але він пояснив їй по-своєму, по-дитячому:

- Ні, вона вихователька
- Вихо... хто?
- Ну, вона тут замість мами
- Як це – замість мами? – здивувалася Катруся.
- Ну, така її робота... Вона дуже добра.

Зі співчуттям автор описав перші конфлікти у садочку з «нечемною» Олею: «Не довго думаючи, вона підняла ляльку над головою високо, як змогла – а тоді з усієї сили гемцьнула злюку Олю лялькою по лобі». Тато спостерігав за цією подією з балкона, а ввечері сказав доньці: «Молодець! Не даєш собі в кашу плювати!». А ти знаєш, що означає цей вираз? Він означає не давати себе ображати. З батьківською доброзичливістю автор розповідає про перші враження Катрусі від походу в театр, про першу таємницю, переживання за хворого друга тощо. А ще письменник описує звичайні дорослі турботи так, як їх бачить Катруся. А от чому книжка має таку дивну назву, ти дізнаєшся коли прочитаєш цю повість до кінця.

Ця книжка входить у «Довгий список» конкурсу «Дитяча Книга року ВВС-2013».

**Лякація / І. Андрусяк ;
намал. Л. Курцеба. —
Київ : Фонтан казок,
2017. — 55 с. : іл. —
(Добрі вірші).**

Це збірочка невеликих веселих розбишацьких поезій. Героями цих поезій здебільшого виступають кумедні тваринки. Вони потрапляють у незвичні ситуації, не вдало ловлять рибу, читають книжки з кінця, лякаються загадкової квітки лякація, їздять у транспорті, навіть засмагають. А є ще віршики у яких розповідається про життя сучасних дітей – комп'ютерні ігри на планшеті, витання у хмарах, гра у морський бій тощо.

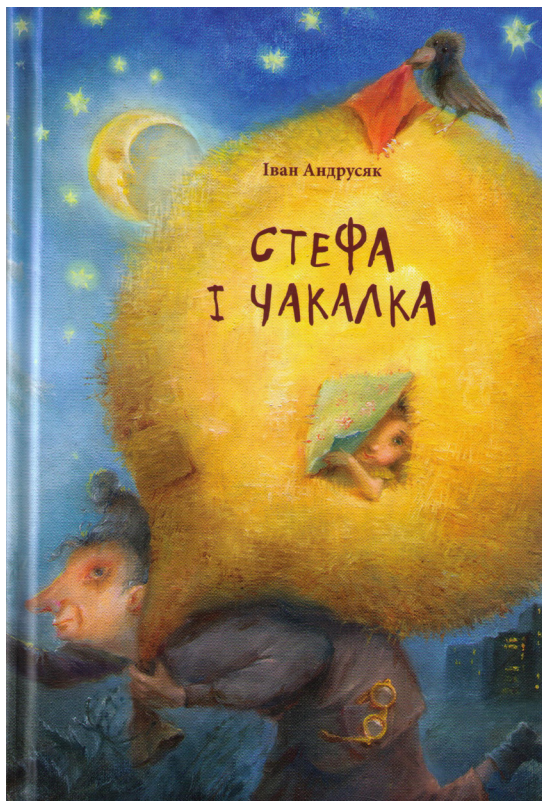
А чи відомо тобі, що ця збірочка удостоєна у 2016 році Корнійчуковської премії, а деякі вірші включені до нової шкільної програми для вивчення у третьому класі. А ще вона отримала нагороди «Дитячий поет року» від «Барабуки» (є такий сайт, на якому можна знайти все-все-все про дитячу літературу) та «ЛітАкцент року» від літературного порталу «ЛітАкцент» у 2017 році.

**Стефа і Чакалка :
казк.-пригод. повісті /
І. Андрусяк ; худож.
О. Кузнецова. — Київ :
Фонтан казок, 2016. —
239 с. : іл. — (Добрі при-
годи).**

Головна героїня книжки – маленька дівчинка Стефа, яка ходить у дитячій садочок. Одного дня вона стала неслухняною, їй, як і звичайній дитині, хотілося бавитися, а у її батьків і сестрички не вистачало на неї часу. Таке іноді буває. Батькам краще потрібно було закінчити свою роботу, а старшій

сестричці вивчити віршика. Дівчинка вкрай погано себе поводити: лягала на ліжко, поклавши ноги на подушку, демонстративно відверталася до стіни, не хотіла ні з ким розмовляти. Як наслідок, вночі, коли Стефа спала, до неї прийшла Чакалка і викрала її. Так починаються неймовірні казкові пригод дівчинки Стефи та її нових друзів, а також Чакалки.

А чи знаєш ти хто така Чакалка? Це казкова істота, якою на Слобожанщині й Полтавщині в давнину

батьки лякали своїх неслухняних дітей: мовляв при-
йде вночі, забере в мішок і понесе в темний ліс. Ще
ти познайомишся з Великим Бабаєм, Жерикізяком,
Чупакаброю. Дізнаєшся, чому Чакалка краде тільки
неслухняних дітей, що таке модулі, хто такі політи-
ки, чому Сіяр пуштун і чому йому не можна їсти сви-
нину. А ще, як вийти з лісу без компаса, як розріз-
няти сторони світу, як браконьєри ловлять зайців,
як дики свині позначають свою територію. Кольо-
рові ілюстрації додадуть яскравих барв.

Сорокопуди, або Як Ліза і Стефа втекли з дому : дівчача повість / І. Андрусяк ; іл. О. А. Бугренкова. — Київ : Час майстрів, 2015. — 95 с. : іл. — (Серія «Рекомендуємо прочитати»).

Головні героїні книжечки — маленькі дівчата сестрички — Ліза і Стефа приїхали відпочивати до бабусь на ціле літо. Дівчата нудьгували: з бабусями звісно добре, але хочеться іноді й пригод, тим паче, що з батьками вони разом в різні походи ходили, сосиски смажили, шашлики. Одного дня Ліза (старша сестричка) вигукнула: «Ні, так далі жити не можна! Ось навіть найостанніший нікчемний слимак, і той живе на волі й повзе собі, куди заманеться. І ніхто йому не каже: годі тобі, слимачку, бешкетувати, не повзи в малину, краще з'їж, слимачку, пиріжечок!» Вони розробили план втечі, написали бабусям записку: «...Ми втекли з дому назавжди і на обід не повернемося! Пироги набридли, зваріть вареників...». І втекли з дому. Чого вони на свободі тільки

не робили: досліджували околиці села, шпигували за незнайомим чоловіком, купалися в річці, розпалювали багаття, шукали собі їжу, як справжнісінькі втікачі, навіть вирушили на пошуки скіфських скарбів. А в цей час, їх бабусі, прочитавши записку, сміялися, згадуючи власне дитинство.

Список книжок, рекомендованих для читання

Вибрані твори : у 2 т. Т 2 : М'яке і пухнасте : твори для дітей / І. Андрусяк ; іл. Г. Осадко. — Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2019. — 261 с. : іл.

Зайчикова книжечка : віршоказки / І. Андрусяк ; намал. О. Кузнецова. — Київ : Фонтан казок, 2018. — 47 с. : іл.

Зайчикове Різдво : віршоказка / І. Андрусяк ; худож. Ю. Пилипчатіна. — Київ : Фонтан казок, 2016. — [14] с. : іл. — (Добрі казки).

Звіряча абетка / І. Андрусяк. — Київ : Грані-Т, 2008. — 69 с. : іл.

Іван Андрусяк про Дмитра Туптала, Григорія Квітку-Основ'яненка, Тараса Шеченка, Ныла Хасевича, Олексу Довбуша / І. Андрусяк ; худож. О. Московченко. — Київ : Грані-Т, 2008. — 95 с. : іл. — (Життя видатних дітей).

Лякація / І. Андрусяк ; намал. Л. Курцеба. — Київ : Фонтан казок, 2017. — 55 с. : іл. — (Добрі вірші).

Сорокопуди, або Як Ліза і Стефавтекли з дому : дівчача повість / І. Андрусяк ; іл. О. А. Бугренко-ва. — Київ : Час майстрів, 2015. — 95 с. : іл. — (Серія «Рекомендуємо прочитати»).

Стефа і Чакалка : казк.-пригод. повісті / І. Андрусяк ; худож. О. Кузнецова. — Київ : Фонтан казок, 2016. — 239 с. : іл. — (Добрі пригоди).

Третій сніг : повість-казка / І. Андрусяк ; намал. О. Кузнецова. — Вид. 3-тє, оновлене. — Київ : Фонтан казок, 2018. — 117 с. : іл. — (Добрі пригоди).

Хто боїться Зайчиків : повість-гра / І. Андрусяк ; худож. У. Мельникова. — Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2018. — 71 с. : іл. — (Серія «Богданова шкільна наука в початковій школі»).

Пінгвінік : повість / І. Андрусяк ; худож. О. Шичура. — Київ : Грані-Т, 2013. — 82 с. : іл.

Чупакабра та інші зайчики / І. Андрусяк ; намал. М. Кошулінська. — Київ : Фонтан казок, 2017. — [46] с. : іл. — (Добрі вірші).

Зміст

Любий книголюбчику!.....	3
Автобіографія	5
Книжковий калейдоскоп Івана Андрусяка.....	19
Список книжок, рекомендованих для читання	37

ПРОСТІР ЛЮБОВІ ІВАНА АНДРУСЯКА, АБО ВСІ МИ ТАКОЖ ЗАЙЧИКИ

БІБЛІОГРАФІЧНА ПАМ'ЯТКА

для читачів дошкільного та молодшого шкільного віку

Відповідальна за випуск: Гордієнко А.І.

Укладач: Тімочка О.М.

Літературний редактор: Кійко Н.М.

Комп'ютерна верстка Кійко Н.М.

Підписано до друку 23.09.2019 р.

Зам. № 20. Наклад 25 прим.

Видавець та виготовлювач

НБУ для дітей

вул. Я. Корчака, 60, м. Київ, 03190

Тел/факс. 400-65-87, тел. 400-05-01, 400-70-91

<http://www.chl.kiev.ua>

mail: library@chl.kiev.ua

НБУ для дітей
вул. Я. Корчака, 60,
м. Київ, 03190
Тел./факс. 400-65-87,
тел.: 400-05-01, 400-70-91
<http://www.chl.kiev.ua>
mail: library@chl.kiev.ua